

Marzena Chmielewska

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych gospodarstw rolniczych¹

Wstęp

Opinia publiczna oraz państwo coraz częściej interesują się opodatkowaniem rolnictwa. Zainteresowanie to jest stymulowane również przez zamierzenia państwa w przyszłości co do zamiany podatku rolnego na podatek od dochodów rolniczych.

Teoretyczne założenia określają podmiot i przedmiot podatku, powstanie obowiązku podatkowego, stawki i zasady obliczania oraz ulgi i zwolnienia. Uwzględnienie w wymiarze podatku rolnego zróżnicowania jakości ziemi użytkowanej rolniczo i jej położenia nie zwalnia od dyskusowania nad ewentualnymi innymi założeniami opodatkowania działalności rolniczej (wprowadzeniem innej formuły opodatkowania rolniczej działalności gospodarczej). Podkreśla się, że mimo iż wymiar podatku rolnego zależy od jakości gruntów, to jednak zróżnicowanie wysokości podatku pomiędzy czterema okręgami podatkowymi, na które podzielono cały obszar kraju, jest niewielkie, zaledwie symboliczne. Zatem dotychczas obowiązująca konstrukcja podatku jest obciążona wadą, gdyż nie uwzględnia wpływu renty różniczkowej pierwszej na wyniki ekonomiczne gospodarstw rolnych [Podstawka 2005a, s. 152].

Z ekonomicznego punktu widzenia podatek obciążający gospodarstwo rolne jest przewłaszczeniem części dochodów sektora prywatnego na rzecz państwa lub innego związku publicznoprawnego. Oznacza to, że podatek ten wywołuje nie tylko bezpośrednie efekty fiskalne w postaci wyższych lub niższych dochodów budżetowych, ale także przez swoje funkcje pozafiskalne różnorodnie skutki pośrednie. Na każdym etapie produkcji i podziału podatki bezpośrednio lub pośrednio oddziałują na gospodarkę. Deformują relacje cen ukształtowane na rynku, a tym samym powodują zmianę alokacji zasobów w gospodarce

---

¹Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2008–2011 jako projekt badawczy Nr N N113 032535.

i zmniejszenie możliwości finansowych gospodarstw rolnych. Mogą wspomagać przekształcenia strukturalne, motywować do podejmowania określonych działań. Problem odpowiedniej konstrukcji podatku jest więc ważny zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Odpowiednia budowa podatku nie tylko pozwala realizować cele fiskalne, ale może także wspierać rozwój gospodarstw rolnych oraz ich zdolności konkurencyjne [Dziemianowicz 2006, s. 235]. Dowodem na to są wyniki badań z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu, przeprowadzone przez Wasilewskiego i Gruzziel, w których rolnicy stwierdzili, że obciążenia podatkowe gospodarstw rolniczych w stosunku do pozostałych działów gospodarki są generalnie małe. Uzasadniają ten fakt specyfiką produkcji rolniczej. Należy mieć jednak na uwadze widoczną u rolników trudność w odniesieniu obciążeń podatkowych w rolnictwie do pozostałych działów gospodarki, gdyż 38,6% z nich nie miało w tej kwestii zdania. Niewielka liczba rolników poziom opodatkowania rolnictwa i działów pozarolniczych określiła jako zbliżony. Wskazane jest zatem przeprowadzenie wśród rolników działań informacyjnych, przedstawiających realne obciążenia podatkowe gospodarstw rolniczych na tle pozostałych działów gospodarki narodowej. Większość rolników określiło ciężar z tytułu podatku rolnego jako proporcjonalny do uzyskiwanych dochodów. Jednocześnie jednak stosunkowo duży był odsetek tych, którzy obciążenie z tytułu podatku rolnego ocenili jako zbyt wysokie w stosunku do uzyskiwanych dochodów. Znaczący był udział rolników twierdzących, że uzależnienie wielkości podatku rolnego od jakości gruntów i okręgu podatkowego wyrównuje różnice w warunkach gospodarowania, czyli można stwierdzić, że uznają ten podatek za sprawiedliwy [Wasilewski, Gruzziel 2007, s. 6].

Rozwiązania obowiązujące w polskim systemie podatkowym nie zawsze są zgodne z zasadami podatkowymi i dotyczy to głównie wyłączenia z opodatkowania dochodów rolniczych. Opodatkowanie rolnictwa funkcjonuje na odmiennych zasadach niż opodatkowanie działów pozarolniczych, co jest zaprzeczeniem równego statusu podatników. Konstrukcją podatkową ujednocioną w skali kraju i jednocześnie cechującą się najwyższym stopniem harmonizacji z prawem UE jest podatek od wartości dodanej (VAT). Wysoki stopień ujednoczenia podatków pośrednich wynika z wymogów UE, największego zasięgu tej grupy podatków, dominującego udziału w strukturze dochodów budżetowych oraz korzystnej zależności, z punktu widzenia budżetu, między wzrostem konsumpcji i wielkością wpływów podatkowych [Modzelewski 2005, s. 22–23].

Produkcja rolnicza to proces wytwarzania produktów przez współdziałanie człowieka z przyrodą. W tym procesie człowiek za pomocą środków produkcji wykorzystuje siły biologiczne w celu wytwarzania produktów rolniczych. Proces ten przebiega w organizmach roślinnych i zwierzęcych. Człowiek stwarza jedynie warunki i dostarcza pożywienia. W przemyśle produkty wytwarzane są

przy użyciu surowców, narzędzi i pracy ludzkiej. W rolnictwie dochodzi jeszcze natura, na którą rolnik ma ograniczony wpływ. Dzięki jej poznaniu może się lepiej do niej przystosować. Teoria ekonomii wyróżnia trzy podstawowe czynniki produkcji w rolnictwie: ziemię, pracę i kapitał. Teoria czynników produkcji została sformułowana przez francuskiego ekonomistę J.B. Saja, który właśnie wyróżnił te trzy (klasyczne) czynniki produkcji. Marshall wprowadził do literatury ekonomicznej czwarty czynnik produkcji – organizację. W gospodarce rynkowej przedsiębiorczość, kierownictwo, zarządzanie i dochody uosabiają ten właśnie czynnik produkcji [Say 1997, s. 67; Marshall 1920, s. 211].

Wyposażenie w czynniki wytwórcze, a także stopień wykorzystania zasobów będących w dyspozycji gospodarstwa rolnego mają istotne znaczenie w kształtowaniu siły ekonomicznej i pozycji konkurencyjnej gospodarstw. Równocześnie jednak większość gospodarstw nie ma swobody w elastycznym kształtowaniu zasobów ze względu na małą mobilność rodzinnego czynnika pracy, cechę niepomnażalności zasobów ziemi rolniczej, utrudniającą powiększanie zasobów tego czynnika wytwórczego [Czudec 2008, s. 104].

Metodyka badań

Celem opracowania jest określenie relacji kwoty podatku rolnego do wybranych kategorii zasobów czynników produkcji w gospodarstwach rolnych.

Źródłowe dane empiryczne pochodzą z gospodarstw indywidualnych funkcjonujących w ramach systemu Farm Accountancy Data Network (FADN). Jednostką nadzorującą i obsługującą ten system jest Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy (IERiGŻ – PIB – Agencja Łącznikowa Polskiego FADN) w Warszawie. Badania przeprowadzono na podstawie danych empirycznych pochodzących z gospodarstw indywidualnych, położonych we wszystkich województwach w Polsce. Zbiorowość gospodarstw FADN jest próbą reprezentatywną, a wnioski wynikające z analizy można uogólniać na całą populację rolniczych gospodarstw towarowych. Pozyskiwane dane dotyczyły głównie podatku rolnego oraz prowadzonej działalności rolniczej gospodarstw towarowych². Obliczono wskaźniki relacji podatku rolnego w stosunku do: powierzchni użytków rolnych (UR) ogółem, powierzchni UR własnych, liczby pełnozatrudnionych w gospodarstwie, wielkości kapitału własnego oraz krótkoterminowych aktywów finansowych. Okres badań obejmował lata 2004–2007.

---

²Liczba gospodarstw objętych FADN w Polsce obejmuje 12 000 obiektów.

Wyniki badań

W tabelach 1–4 przedstawiono relację kwoty podatku rolnego do zasobów czynników produkcji w latach 2004–2007. Nie wystąpiła jednoznaczna tendencja w kształtowaniu się przeciętnej relacji podatku rolnego w stosunku do powierzchni UR w analizowanym okresie. Przyczyną takich wielkości badanej relacji mogła być zmienność cen 1 q żyta w poszczególnych okresach. Najwyższą średnią relację podatku rolnego w odniesieniu powierzchni UR ogółem we wszystkich województwach odnotowano w 2005 roku (45,5 zł/ha), natomiast najniższy średni poziom tego wskaźnika stwierdzono w 2006 roku, w którym wynosił 39,4 zł/ha. W badanym okresie w województwach dolnośląskim oraz opolskim wystąpiła najwyższa wielkość relacji podatku rolnego do powierzchni UR ogółem – w 2004 roku 60,3 zł/ha w obu województwach, natomiast w 2007 roku 57,3 w dolnośląskim i 62,2 zł/ha w opolskim. Sytuacja taka mogła być spowodowana tym, że w tych województwach były stosunkowo mała powierzchnia UR ogółem oraz wysoki podatek rolny³. W województwach dolnośląskim i opolskim dominuje przemysł, a powierzchnia UR jest zasadniczo niewielka, zatem podatek rolny w gospodarstwach w tych województwach jest uzależniony głównie od ceny żyta.

Przeciętny poziom relacji kwoty podatku rolnego do powierzchni własnych UR zasadniczo nie różnił się od średniej relacji podatku rolnego w stosunku do powierzchni UR ogółem w analizowanym okresie. Sytuacja taka wynikała z tego, że właściciele badanych gospodarstw nie korzystają w dużej mierze z gruntów dzierżawionych, a produkcja odbywa się głównie na własnych użytkach rolnych. Ceny dzierżawy w badanych latach były stosunkowo wysokie, zatem niewielu rolników mogło pozwolić sobie na powiększenie areálu gospodarstwa przez dzierżawienie ziemi. Nie odnotowano jednoznacznej tendencji w kształtowaniu się średniej relacji podatku rolnego do powierzchni własnych UR w badanych latach. Najwyższy średni poziom w tym zakresie odnotowano w 2005 roku, w którym wynosił 45,1 zł/ha własnych UR, a najniższa przeciętna wielkość relacji podatku rolnego w odniesieniu do powierzchni własnych UR wystąpiła w 2006 roku (39,6 zł/ha własnych UR). Przyczyną spadku wielkości tego wskaźnika mogło być obniżenie ceny 1 q żyta w 2006 roku, jak również zwiększenie powierzchni UR w badanych gospodarstwach. W województwach opolskim oraz dolnośląskim w badanym okresie stwierdzono najwyższe wielkości relacji podatku rolnego w stosunku do powierzchni własnych UR (w 2005 roku były to wielkości: 65,5 zł/ha w województwie opolskim oraz 59,3 zł/ha w województwie dolnośląskim). Przyczyną tego mógł być fakt, iż w wojewódz-

---

³Wysoki poziom podatku rolnego spowodowany był wysoką ceną za 1q żyta w 2007 roku.

twach tych rolnicy płacili wysoki podatek rolny w stosunku do użytkowanego areалу UR. Najniższe wielkości w tym zakresie były w województwie podlaskim w 2005 roku – 17,7 zł/ha własnych UR, ponieważ w województwie tym jest dużo gospodarstw rolnych o znacznej powierzchni (łąk i pastwisk) potrzebnej w produkcji mleczarskiej, w której się specjalizują.

Najwyższy przeciętny poziom relacji kwoty podatku rolnego w stosunku do liczby osób pełnozatrudnionych w badanych latach był w 2007 roku i wynosił 671,2 zł/os. pełnozatrudnioną, a najniższy średni poziom tej relacji stwierdzono w 2006 roku (583,6 zł/os. pełnozatrudnioną). Spadek ten mógł być spowodowany wzrostem zatrudnienia w badanych gospodarstwach bądź zmniejszeniem kwoty podatku rolnego na skutek mniejszej ceny 1q żyta w 2006 roku. Nie odnotowano jednolitej tendencji w tym zakresie. W latach 2004–2006 najwyższą relację podatku rolnego w odniesieniu do liczby osób pełnozatrudnionych odnotowano w województwie zachodniopomorskim: w 2004 roku 1656,2 zł/os. pełnozatrudnioną oraz w 2006 roku 1557,9 zł/os. pełnozatrudnioną. Sytuacja taka może wynikać z faktu, iż w województwie tym przeciętna liczba osób pełnozatrudnionych nie przekraczała 2 osób na gospodarstwo. Ponadto, spadek ten mógł być spowodowany zmniejszeniem się kwoty podatku rolnego. W 2007 roku najwyższą wielkość relacji podatku rolnego do liczby osób pełnozatrudnionych stwierdzono w województwie dolnośląskim – 1568,3 zł. Sytuacja taka mogła być spowodowana tym, iż w wymienionym województwie dominują gospodarstwa o niewielkiej powierzchni, a przez to niewielkim zapotrzebowaniu na pracę. Mogła również wynikać z większej mechanizacji produkcji w gospodarstwach w tym województwie. Najniższy poziom relacji kwoty podatku rolnego do liczby osób pełnozatrudnionych w badanych gospodarstwach odnotowano w województwie podlaskim we wszystkich analizowanych latach. Wskaźnik ten wynosił: w 2004 roku – 288,5 zł, a w 2007 roku 288,6 zł. W województwie tym przeważają gospodarstwa mleczarskie o znacznej powierzchni, dlatego też liczba osób pracujących w gospodarstwie jest duża, jak również stosunkowo niska jest kwota płaconego podatku rolnego, który zależy od wielkości areálu UR.

Najwyższy przeciętny poziom relacji kwoty podatku rolnego w stosunku do wartości kapitału własnego gospodarstw rolnych w badanym okresie nie był zróżnicowany i wynosił 0,3% w każdym analizowanym roku. Nie odnotowano również zasadniczo większego zróżnicowania w tym zakresie między poszczególnymi województwami. Sytuacja taka mogła być spowodowana brakiem możliwości szybkiego zwiększenia wysokości kapitału własnego w gospodarstwach rolnych, co może oznaczać trudności w pozyskiwaniu kredytów (nawet preferencyjnych). Najwyższy poziom relacji podatku rolnego do kapitału własnego stwierdzono w województwach zachodniopomorskim oraz dolnośląskim – odpowiednio od 0,6% w 2007 roku do 0,8% w latach 2004–2005 oraz w 2006

Tabela 1

Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych w 2004 roku

Wskaźnik	Województwa														$\bar{X}$		
	02*	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
Podatek rolny/ /powierzchnia UR razem [zł/ha]	60,3	51,4	42,5	41,3	37,9	50,3	40,2	60,3	40,4	20,6	47,7	44,7	39,1	41,0	37,8	51,5	44,0
Podatek rolny/ /powierzchnia własnych UR [zł/ha]	60,3	51,0	42,6	41,0	37,4	50,4	40,1	59,9	40,1	20,6	48,0	44,1	38,5	41,1	37,7	51,9	43,9
Podatek rolny/ /liczba pełnozatrud- nionych [zł/os.]	1515	835	434	1187	361	342	374	1376	499	288	1085	506	401	917	505	1656	642
Podatek rolny/ /kapitał własny [%]	0,8	0,4	0,3	0,5	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	0,5	0,2	0,8	0,3
Podatek rolny/ /krótkoterminowe aktywa finansowe [%]	10,6	8,0	6,6	7,2	5,9	5,0	4,2	7,7	5,9	4,6	10,3	5,6	3,5	10,5	4,2	12,2	6,5

*Nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Tabela 2

Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych w 2005 roku

Wskaźnik	Województwa														$\bar{X}$		
	02*	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
Podatek rolny/ /powierzchnia UR razem [zł/ha]	59,7	50,6	45,1	35,2	38,1	52,8	39,7	66,7	49,2	21,3	51,0	53,5	45,9	43,9	39,4	52,3	45,5
Podatek rolny/ /powierzchnia własnych UR [zł/ha]	59,3	50,2	44,8	34,3	37,2	52,8	39,5	65,5	48,9	21,2	50,7	51,8	45,5	44,1	39,2	51,2	45,1
Podatek rolny/ /liczba pełno- zatrudnionych [zł/os.]	1532	849	453	1021	367	356	368	1562	619	299	1122	604	456	1071	524	1724	667
Podatek rolny/ /kapitał własny [%]	0,8	0,4	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,5	0,4	0,1	0,5	0,3	0,2	0,5	0,2	0,8	0,3
Podatek rolny/ /krótkoterminowe aktywa finansowe [%]	12,2	8,5	6,6	9,5	6,1	4,8	4,3	10,1	10,7	3,9	14,5	8,5	4,1	10,3	5,0	12,6	7,3

*Nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Tabela 3

Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych w 2006 roku

Wskaźnik	Województwa														$\bar{X}$		
	02*	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
Podatek rolny/ /powierzchnia UR razem [zł/ha]	50,7	44,6	40,8	27,3	34,2	43,0	35,4	50,7	37,6	17,6	42,4	44,1	45,5	40,6	35,9	44,7	39,4
Podatek rolny/ /powierzchnia własnych UR [zł/ha]	51,1	44,8	41,1	27,4	34,4	43,4	35,6	50,7	37,7	17,7	42,6	44,2	45,9	41,0	36,0	45,3	39,6
Podatek rolny/ /liczba pełnoza- trudnionych [zł/os.]	1304	765	422	816	321	306	329	1274	442	247	974	493	447	993	469	1557	583
Podatek rolny/ /kapitał własny [%]	0,7	0,4	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	0,5	0,2	0,7	0,3
Podatek rolny/ /krótkoterminowe aktywa finansowe [%]	9,1	6,7	5,5	6,9	4,5	4,5	3,6	8,6	6,9	3,1	9,3	6,8	4,0	8,4	4,2	9,5	5,8

*Nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Tabela 4

Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych w 2007 roku

Wskaźnik	Województwa														$\bar{X}$		
	02*	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
Podatek rolny/ /powierzchnia UR razem [zł/ha]	57,3	49,0	43,9	46,9	37,7	44,8	37,8	62,2	42,2	20,2	49,6	48,3	47,3	45,2	38,6	44,9	44,1
Podatek rolny/ /powierzchnia własnych UR [zł/ha]	57,5	49,1	44,1	47,0	37,8	45,0	38,1	62,2	42,3	20,2	49,9	48,3	47,6	45,4	38,6	45,6	44,2
Podatek rolny/ /liczba pełnoza- trudnionych [zł/os.]	1568	803	473	1450	372	372	370	1510	528	288	1135	607	465	1043	516	1466	671
Podatek rolny/ /kapitał własny [%]	0,6	0,3	0,3	0,6	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	0,4	0,2	0,6	0,3
Podatek rolny/ /krótkoterminowe aktywa finansowe [%]	10,3	7,3	5,7	12,3	5,3	4,8	3,9	10,7	9,7	3,3	11,7	7,1	4,0	10,2	4,3	7,5	6,4

*Nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

roku. Najniższą wielkość omawianego wskaźnika (0,1%) odnotowano w badanych latach w województwie podlaskim. Wyższe relacje w województwach zachodniopomorskim i dolnośląskim wynikały z tego, iż dominowały tam gospodarstwa o mniejszych zasobach kapitałowych w odniesieniu do kwoty podatku rolnego. Niskie wielkości relacji podatku rolnego do kapitału własnego mogły być spowodowane wysokimi zasobami kapitałowymi w analizowanych gospodarstwach.

Przeciętny poziom relacji podatku rolnego w odniesieniu do krótkoterminowych aktywów finansowych nie był znacząco zróżnicowany w analizowanych latach oraz nie odnotowano zasadniczo wysokich wielkości w tym zakresie. Sytuacja taka mogła być spowodowana tym, iż średnio badane gospodarstwa dysponowały wysokimi bieżącymi aktywami finansowymi w odniesieniu do kwoty podatku rolnego, jaki został zapłacony. Najwyższy średni poziom w tym zakresie stwierdzono w 2005 roku, w którym wynosił 7,3%, natomiast najniższą wielkość omawianego wskaźnika odnotowano w 2006 roku (5,8%). Relacja podatku rolnego w stosunku do krótkoterminowych aktywów finansowych była zróżnicowana terytorialnie w poszczególnych latach. W latach 2004 i 2006 najwyższy poziom w tym zakresie stwierdzono w województwie zachodniopomorskim (odpowiednio 12,2 i 9,5%), w 2005 roku w województwie pomorskim (14,5%), a w 2007 roku w województwie lubuskim (12,3%). Przyczyną tak dużego zróżnicowania terytorialnego pod względem wielkości wskaźnika relacji podatku rolnego do krótkoterminowych aktywów finansowych może być wielkość posiadania tych aktywów w gospodarstwach rolnych w poszczególnych województwach. W województwach, w których dominuje uprawa zbóż zapotrzebowanie na maszyny (kombajny, prasy itp.) będzie większe niż w województwach o dominacji gospodarstw zajmujących się hodowlą trzody chlewnej, stąd zróżnicowanie w wysokości posiadanego majątku.

Wnioski

W opracowaniu przedstawiono kształtowanie się relacji podatku rolnego do wybranych zasobów czynników produkcji gospodarstw rolnych. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski:

1. Relacja kwoty podatku rolnego do powierzchni UR ogółem nie różniła się zasadniczo od relacji podatku rolnego do obszaru własnych UR. Sytuacja taka wynikała stąd, iż niewielki odsetek areału ogółem stanowią UR dzier-

zawione. Najwyższe wielkości wskaźników w omawianym zakresie stwierdzono w województwach dolnośląskim oraz opolskim. Spowodowane to było stosunkowo wysoką kwotą zapłaconego podatku rolnego w stosunku do powierzchni UR. Najwyższe wielkości relacji podatku rolnego w odniesieniu do powierzchni UR własnych oraz ogółem odnotowano w 2006 roku we wszystkich województwach. Przyczyną tego faktu była niższa cena 1 q żyta w tym roku, co miało odzwierciedlenie w mniejszej kwocie podatku rolnego.

2. Badane gospodarstwa charakteryzowały się niewielką liczbą osób pełnozatrudnionych na gospodarstwo. Relacja kwoty podatku rolnego do ich liczby była najwyższa w województwie zachodniopomorskim, w którym liczba ta w gospodarstwie rolnym nie przekraczała dwóch osób. Najniższy poziom relacji kwoty podatku rolnego w odniesieniu do liczby osób pełnozatrudnionych stwierdzono w województwie podlaskim, w którym dominują gospodarstwa o profilu mlecznym produkcji – co oznacza wysokie zapotrzebowanie na pracę oraz relatywnie niską kwotę płaconego podatku rolnego.
3. Relacja podatku rolnego w stosunku do kwoty kapitału własnego oraz krótkoterminowych aktywów finansowych nie była wysoka. Oznacza to, iż kwota podatku rolnego nie stanowi dużego obciążenia w gospodarstwach rolniczych. Może być to jedną z głównych przyczyn niechęci rolników do zastąpienia podatku rolnego podatkiem dochodowym.

Literatura

- CZUDEK A.: *Wyposażenie w czynniki wytwórcze a konkurencyjność gospodarstw rolnych*. Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, tom X, zeszyt 3, Warszawa 2008.
- DZIEMIANOWICZ R., PRZYGODZKA R.: *Zasady opodatkowania gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej i możliwości ich adaptacji w Polsce*. Wieś i Rolnictwo, Nr 2 (131), Warszawa, 2006.
- MARSHALL A.: *Principles of Economics. The Agents of Production. Land, Labor, Capital and Organization*. MacMillan and co Ltd, London 1920.
- PODSTAWKA M.: *Podstawy finansów*. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2005.
- SAY J.B.: *An Economist in Troubled Times*. Princeton University Press, Princeton 1997.
- WASILEWSKI M., GRUZIEL K.: *Koncepcja i skutki finansowe wprowadzenia podatku dochodowego w gospodarstwach rolniczych*. Zeszyty Naukowe SGGW, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej nr 62, Warszawa 2007.

Agricultural tax versus production resources in agricultural farms

Abstract

The paper presents relations between agricultural tax and chosen production resources in agricultural farms. The highest relation between agricultural tax and cropland area in 2006 recorded in all voivodships. The relationship between agricultural tax and possessed equity capital was comparatively low. Therefore, it could be ascertained that agriculture tax was relatively small tax burden for farmers and did not contribute to their activity production strategy. Most of farmers were against the implementation of income tax instead agriculture tax.